

SPÓŁDZIELNIE SOCJALNE

Podstawowe informacje na temat działalności spółdzielni socjalnych w Polsce
(broszura informacyjna)

Marta Starmach

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie

Kraków 2015

Spis treści

1. Spółdzielczość socjalna w Polsce – ramy prawne.....	2
2. Spółdzielnie socjalne – dane statystyczne	3
3. Idea zakładania spółdzielni socjalnych	4
4. Statut spółdzielni socjalnej.....	5
5. Nazwa spółdzielni socjalnej.....	7
6. Osobowość prawna spółdzielni socjalnej.....	7
7. Kto może założyć spółdzielnię socjalną?.....	8
8. Członkostwo w spółdzielni socjalnej	11
9. Działalność prowadzona w formie spółdzielni socjalnej.....	13
10. Organy spółdzielni socjalnej.....	20
11. Zatrudnienie w spółdzielni socjalnej.....	21
12. Podział zysków w spółdzielni socjalnej	21
13. Wsparcie działalności spółdzielni socjalnej	22
14. Łączenie się i podział spółdzielni socjalnych	22
Literatura:	23

1. Spółdzielczość socjalna w Polsce – ramy prawne

Początek regulacji prawnych związanych z poszukiwaniem nowych form aktywizacji osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym w Polsce związany był z uchwaleniem ustawy z 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 i Nr 205, poz. 1211), która zdefiniowała pojęcie *zatrudnienia socjalnego*, jako formy uczestnictwa w centrach integracji społecznej i klubach integracji społecznej (ar. 1, ust. 4 ustawy o zatrudnieniu socjalnym) oraz *zatrudnienia wspieranego* m.in. w ramach własnej działalności w formie spółdzielni. Po raz pierwszy wskazano wówczas na możliwość aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym opuszczających centra integracji społecznej poprzez założenie spółdzielni pracy.

Samo pojęcie „*spółdzielnia socjalna*” po raz pierwszy pojawiło się w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2013 r. poz. 674, z późn. zm.). Ustawą tą znowelizowano ustawę z dnia 16 kwietnia 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2013 r. poz. 1443) wprowadzając możliwość stworzenia nowego typu spółdzielni jako specyficznego rodzaju spółdzielni pracy – nie nastawionej na maksymalizację zysku. W związku z tym, że spółdzielniom socjalnym przypisano istotną rolę w polityce rynku pracy i systemie zabezpieczenia społecznego, jednocześnie podjęto prace nad odrębnym aktem prawnym, który regulowałby ich istnienie. **Ostatecznie 27 kwietnia 2006 r. uchwalono ustawę o spółdzielniach socjalnych** (Dz. U. Nr 94, poz. 651, z późn. zm.) wskazując, iż **głównym celem ich funkcjonowania jest przywrócenie na rynek pracy, przez prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, osób o niskiej zatrudnialności oraz umożliwienie osobom bezrobotnym aktywizację zawodową**.¹

Tym samym utworzono nowy typ podmiotu prawnego, którego głównym celem jest nie tylko prowadzenie działalności gospodarczej, ale również działalność na rzecz społecznej i zawodowej reintegracji członków spółdzielni².

¹ Informacja o funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych działających na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych za okres 2012-2013 – informacja przyjęta przez Radę Ministrów w dn. 23 stycznia 2015 r. oraz sejmową Komisję Polityki Społecznej i Rodziny w dn. 03 marca 2015 r. Warszawa, styczeń 2015 r. Informacja do pobrania na stronie: <http://bip.kprm.gov.pl> (Informacje i sprawozdania dla Sejmu i Senatu przedkładane przez Radę Ministrów).

² Krajowy Program Rozwoju ekonomii Społecznej. Warszawa 2014 r., s. 19.

Formalne uregulowanie statusu i formuły działalności spółdzielni socjalnej nadały temu podmiotowi **cechy łączące przedsiębiorstwo oraz organizację pozarządową**. Spółdzielnie socjalne, prowadząc równoległe działalność gospodarczą oraz integrację społeczną i zawodową, stają się jednym z kluczowych podmiotów ekonomii społecznej oraz coraz istotniejszym instrumentem polityki społecznej w zakresie aktywnej integracji i zwiększania spójności społecznej³.

Najważniejsze akty prawne regulujące działalność spółdzielni socjalnych w Polsce

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. Nr 94, poz. 651, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze.
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536, z późn. zm.).

2. Spółdzielnie socjalne – dane statystyczne

Pierwsze spółdzielnie socjalne pojawiły się w Polsce w 2005 r., powstało ich wtedy 32. Dwa lata później, w 2007 r., zarejestrowano aż 71 nowych spółdzielni⁴. Według stanu na koniec 2012 r., zgodnie z informacjami Ogólnopolskiego Związku Rewizyjnego Spółdzielni Socjalnych, w Krajowym Rejestrze Sądowym zarejestrowanych było 601 spółdzielni tego typu, pod koniec 2013 r. ponad 850, tymczasem na koniec I kwartału 2014 r. zarejestrowanych

³Ustawa o spółdzielniach socjalnych - Komentarz. Barbara Godlewska-Bujok, Cezary Miżejewski. MINISTERSTWO PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ Departament Pożytku Publicznego. Warszawa, marzec 2012 r.

⁴ <http://wiadomosci.ngo.pl/wiadomosc/539005.html>

było już ponad **1000 spółdzielni socjalnych**. Trudno jednak określić, ile z nich jest rzeczywiście aktywnych. Wyniki prowadzonych badań wskazują, że część spółdzielni zakończyła działalność, choć formalnie nie zostały one wyrejestrowane.

Według badań z 2010 r. 83% badanych spółdzielni socjalnych zakładanych było przez osoby bezrobotne, zaś w 38,4% z nich była przynajmniej jedna osoba niepełnosprawna. W 2010 r. wśród badanych spółdzielni zdecydowanie przeważały podmioty małe, liczące od 5 do 9 członków. Zaledwie 10% spółdzielni liczyło 10 i więcej członków. Ponad 1/3 badanych spółdzielni zatrudniała dodatkowych pracowników niebędących ich członkami⁵.

3. Idea zakładania spółdzielni socjalnych

Wprowadzenie regulacji dotyczących spółdzielni socjalnych do polskiego porządku prawnego stworzyło możliwości do powstawania trwałych i bezpiecznych miejsc pracy w większości dla osób wcześniej dyskryminowanych na rynku pracy. Regulacje te wskazały nową drogę ku rozwiązaniom, w których podmioty nienastawione na maksymalizację zysku, istnieją i sprawnie funkcjonują na rynku oraz przyczyniają się nie tylko do reintegracji zawodowej, ale także działają szerzej w sferze społecznej. Łącząc te dwa elementy, budują przedsiębiorstwo nastawione na kapitał ludzki, a nie finansowy. Spółdzielnie dbają też o przywrócenie osobom je zakładającym szans na pełnienie różnych ról społecznych, na poprawę ich samooceny i na odzyskanie wiary w siebie. Przez to wywierają wpływ na polepszenie warunków życia założycieli i członków spółdzielni oraz ich rodzin. Spółdzielnia socjalna jest jedną z form podmiotów gospodarki społecznej. Spółdzielnie socjalne pozwalają osobom zagubionym odnaleźć się w komercyjnych warunkach rynku pracy, przyczyniają się do niwelowania zjawiska marginalizacji społecznej oraz usamodzielniania się klientów pomocy społecznej⁶.

Spółdzielnia socjalna, jako element ekonomii społecznej, jest zatem skierowana na realizację potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, o niewielkich szansach na znalezienie zatrudnienia na rynku pracy. Ideą spółdzielni socjalnej jest tworzenie instytucjonalnych udogodnień i przywilejów prowadzonej działalności gospodarczej, aby wesprzeć osoby mające trudności w odnalezieniu się w społecznej rzeczywistości.

⁵ Krajowy Program Rozwoju ekonomii Społecznej. Warszawa 2014 r., s. 19.

⁶ www.wiadomosci.ngo.pl

Członkostwo w spółdzielni pozwala na zaspokojenie następujących celów:

- z jednej strony członkowie prowadząc działalność gospodarczą, wypracowują zysk, w związku z czym potrafią zaspokoić własne potrzeby materialne, co pozwala na normalne funkcjonowanie w społeczeństwie.
- z drugiej strony, członkostwo w spółdzielni sprzyja reintegracji zawodowej i społecznej jej członków.

Aspekt społeczny działania spółdzielni socjalnych wynika przede wszystkim z samej definicji spółdzielczości, ponieważ spółdzielnia jest przede wszystkim zgrupowaniem osób, a nie kapitału. Osiągany zysk nie jest celem samym w sobie, lecz instrumentem służącym realizacji wyższych, społecznych celów. Niezależnie od istniejących uregulowań prawnych i zwyczajowych w danym kraju, międzynarodowy ruch spółdzielczości ma wspólne wartości i zasady. Określono je w Deklaracji Spółdzielczej Tożsamości, zgodnie z którą: *spółdzielnia jest autonomicznym zrzeszeniem osób, które zjednoczyły się dobrowolnie w celu zaspokojenia swoich wspólnych aspiracji i potrzeb ekonomicznych, społecznych i kulturalnych poprzez współposiadane i demokratycznie kontrolowane przedsiębiorstwo. Spółdzielnie opierają swoją działalność na wartościach samopomocy, samo-odpowiedzialności, demokracji, sprawiedliwości i solidarności.*

Zgodnie z tradycjami założycieli ruchu spółdzielczego członkowie spółdzielni wyznają wartości etyczne uczciwości, otwartości, odpowiedzialności społecznej i troski o innych. Zasada „jeden członek – jeden głos” jest praktycznym potwierdzeniem tezy, iż spółdzielnie są zrzeszeniami osób, a nie kapitału, gdyż w procesie podejmowania decyzji każdy członek spółdzielni posiada jeden głos, niezależnie od ilości posiadanych udziałów.⁷

4. Statut spółdzielni socjalnej

Każda osoba prawna, a taką jest spółdzielnia socjalna, musi mieć określoną podstawę prawną działania. W przypadku spółdzielni socjalnych – to przede wszystkim ustawa o spółdzielniach socjalnych i ustawa Prawo spółdzielcze. Biorąc jednak pod uwagę konkretną działalność, którą spółdzielnia socjalna będzie prowadzić, przepisy wymienionych ustaw mają charakter ramowy, elastyczny i odsyłający. Tak więc

⁷ Społeczne aspekty działalności spółdzielni socjalnych, opr. Anna Sobol. Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych Krajowa Rada Spółdzielcza Warszawa 2009

działalność spółdzielni wymaga nadania statutu. Dotyczy to zwłaszcza celów i zadań konkretnej spółdzielni socjalnej. Wymagania wobec członków określa art. 4 ustawy o spółdzielniach socjalnych, natomiast prawa i obowiązki członków wskazuje statut. Statut stanowi podstawę prawną prowadzenia działalności przez spółdzielnię socjalną. Jego postanowienia stanowią normy obowiązujące spółdzielnię i jej członków. Naruszenie tych norm powoduje nieskuteczność podejmowanych czynności prawnych. Statut musi być zgodny z przepisami obowiązującego prawa i jednocześnie szczegółowo określać stosunki prawne pomiędzy członkami oraz pomiędzy członkami a spółdzielnią. Poszczególne postanowienia statutu spółdzielni socjalnej stanowią podstawę oceny prawidłowości kształtowania stosunków prawnych spółdzielni socjalnej.

Uchwalenie statutu spółdzielni socjalnej jest jedną z najważniejszych czynności składających się na proces zakładania spółdzielni socjalnej. Statut spółdzielni socjalnej uchwalany jest przez założycieli, o których mowa w art. 4 ustawy o spółdzielniach socjalnych, jednomyślnie, poprzez złożenie na nim swoich podpisów (art. 6 ustawy Prawo spółdzielcze).

Zgodnie z art. 5 ustawy Prawo spółdzielcze statut spółdzielni socjalnej powinien określać:

- oznaczenie nazwy, z zastrzeżeniem art. 3 ustawy o spółdzielniach socjalnych, czyli wyraźne oznaczenie „spółdzielnia socjalna”;
- przedmiot działalności spółdzielni (działania wykonywane w ramach działalności gospodarczej wymienione zgodnie z kategoriami opisanymi w Polskiej Klasyfikacji Działalności oraz informacja, że spółdzielnia działa na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej oraz prowadzi działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych – można szczegółowo określić zadania wykonywane w tym zakresie, ale nie jest to konieczne);
- czas trwania spółdzielni socjalnej, o ile założono ją na czas określony,
- wysokość wpisowego oraz wysokość i ilość udziałów, które członek obowiązany jest zadeklarować;
- terminy wnoszenia i zwrotu oraz skutki niewniesienia udziału w terminie, a jeżeli statut przewiduje wnoszenie więcej niż jednego udziału, może określać ich górną granicę;
- prawa i obowiązki członków;

- zasady i tryb przyjmowania członków, wypowiedzenia członkostwa, wykreślenia i wykluczania członków;
- zasady zwoływania walnych zgromadzeń, obradowania na nich i podejmowania uchwał;
- zasady i tryb wyboru oraz odwoływania członków organów spółdzielni;
- zasady podziału nadwyżki bilansowej (dochodu ogólnego), z zastrzeżeniem art. 10 ustawy o spółdzielniach socjalnych, który określa, na jakich zasadach powinna być dzielona nadwyżka bilansowa i na jakie fundusze należy przeznaczyć nadwyżkowe środki, oraz zasady pokrywania strat spółdzielni.

Statut powinien zawierać również postanowienia, których wprowadzenia wymagają przepisy ustawy Prawo spółdzielcze i ustawy o spółdzielniach socjalnych. Statut może zawierać inne postanowienia niezbędne do indywidualizacji spółdzielni socjalnej. Z powyższego wynika, że w trakcie tworzenia statutu założyciele spółdzielni socjalnej są ograniczeni jedynie przepisami prawa, a po rejestracji już członkowie są tak samo ograniczeni przy zmianach treści statutu.⁸

5. Nazwa spółdzielni socjalnej

Przedmiot działalności spółdzielni nie musi być określony w nazwie spółdzielni socjalnej, choć – w tradycji spółdzielczej – bywa podawany. Nazwa określona jest w statucie spółdzielni. Oprócz nazwy spółdzielni, znaczenie prawne ma ustalenie siedziby spółdzielni. Siedziba spółdzielni socjalnej oznacza miejscowość, gdzie znajduje się organ zarządzający spółdzielni.

6. Osobowość prawna spółdzielni socjalnej

Spółdzielnia jest osobą prawną typu korporacyjnego. Posiada zdolność prawną (a więc jest podmiotem praw i obowiązków). Oznacza to również posiadanie zdolności sądowej (osoby prawne muszą mieć możliwość ochrony swoich praw i realizacji obowiązków, do czego służy w szczególności droga sądowa). Spółdzielnia socjalna prowadzi zatem działalność gospodarczą na zasadach rachunku ekonomicznego i odpowiada za swoje

⁸ Barbara Godlewska-Bujok, Cezary Miżejewski „Ustawa o spółdzielniach socjalnych. Komentarz”... (op. cit.)

zobowiązania całym majątkiem. Spółdzielnia socjalna może nabywać albo zbywać prawa i obowiązki (we własnym imieniu).

Natomiast członek spółdzielni nie odpowiada za zobowiązania spółdzielni wobec jej wierzycieli, a jedynie uczestniczy w pokrywaniu strat spółdzielni do wysokości zadeklarowanych udziałów.

Spółdzielnia socjalna, jak każda inna spółdzielnia, jest również przedsiębiorstwem odmiennym od przyjętego modelu przedsiębiorstwa, ponieważ jej majątek jest prywatną własnością członków. Działa poprzez swoje organy w sposób przewidziany w ustawach i statucie. Osobowość prawną spółdzielnia nabywa z chwilą wpisania jej do Krajowego Rejestru Sądowego (art. 11 ustawy Prawo spółdzielcze).

7. Kto może założyć spółdzielnię socjalną?

Ustawa daje możliwość tworzenia spółdzielni socjalnej przez osoby fizyczne jak również przez osoby prawne.

Spółdzielnie socjalne są tworzone z myślą o aktywizacji zawodowej i społecznej osób, które z różnych powodów mają trudności z odnalezieniem się na otwartym rynku pracy. Stąd też w kręgu podmiotów uprawnionych do założenia spółdzielni socjalnej znalazły się osoby zagrożone marginalizacją, wykluczeniem społecznym, mające jednak pełną zdolność do czynności prawnych, tj. nie są niepełnoletnie i nie są ubezwłasnowolnione całkowicie.

Zgodnie z **art. 4 ust. 1** spółdzielnię socjalną mogą założyć:

- 1. Osoby bezrobotne – szczegółowe kwestie, kogo należy uznać za osobę bezrobotną reguluje art. 2 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2004, Nr 99 poz. 1001 z późn. zm.),**
- 2. Osoby, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1–4, 6–7 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.), tj.:**
 - **bezdomne realizujące indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,**
 - **osoby uzależnione od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego,**
 - **osoby uzależnione od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej,**

- osoby chore psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,
 - osoby zwalniane z zakładów karnych, mające trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, uchodźcy realizujący indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej.
3. Osoby niepełnosprawne, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.).

Osoby te (grupy społeczne) podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych. Sytuacja, w której się znajdują kończy się często wykluczeniem społecznym ze względu na ograniczone uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.⁹ Wszystkie wyżej wymienione osoby muszą posiadać pełną zdolność do czynności prawnych.

Art. 4 ust. 2 pkt 1) ustawy mówi, że spółdzielnię socjalną mogą założyć również inne osoby, niż wskazane powyżej, o ile ich liczba nie przekroczy 50 % ogólnej liczby założycieli.

Ponadto, spółdzielnię socjalną mogą założyć (art. 4 ust. 2 pkt 2 i 3):

- organizacje pozarządowe w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub jednostki samorządu terytorialnego;
- kościelne osoby prawne.

Niemożliwe jest natomiast założenie spółdzielni socjalnej zarówno przez osoby fizyczne jak i osoby prawne¹⁰.

Istotną kwestią wskazywaną przez ustawodawcę jest posiadanie przez założycieli pełnej zdolności do czynności prawnych. Oznacza to, że założycielem spółdzielni socjalnej nie mogą być osoby o ograniczonej zdolności do czynności prawnych. Takie osoby nie mogą również być członkami organów spółdzielni. Należy przy tym zastrzec, że choroba

⁹ Anna Sobol „Społeczne aspekty działalności spółdzielni socjalnych Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych”, Krajowa Rada Spółdzielcza, Warszawa 2009.

¹⁰ Barbara Godlewska-Bujok, Cezary Miżejewski „Ustawa o spółdzielniach socjalnych. Komentarz”... (op. cit.)

psychiczna czy upośledzenie umysłowe nie są same w sobie przesłankami decydującymi o niemożności nabycia czy utracie członkostwa w spółdzielni socjalnej. Dopiero ubezwłasnowolnienie powoduje utratę zdolności do czynności prawnych, a nie w przypadku każdej choroby takie ubezwłasnowolnienie jest orzekane.

Formy prawne organizacji pozarządowych określone są ustawami szczegółowymi.

Najczęstszą formą działalności są stowarzyszenia oraz fundacje, choć możliwości jest dużo więcej, np.: uczniowski klub sportowy, kółko rolnicze i koło gospodyń wiejskich (o ile posiadają osobowość prawną), spółki wodne. Ustawa o działalności pożytku i o wolontariacie wyłącza z zakresu stosowania ustawy: partie polityczne, związki zawodowe i organizacje pracodawców a także samorządy zawodowe i fundacje utworzone przez partie polityczne. Organizacja pozarządowa może być założycielem spółdzielni socjalnej osób prawnych, może też zostać członkiem spółdzielni socjalnej w każdym czasie. W zakresie realizacji zadań publicznych spółdzielnie socjalne zostały zrównane z organizacjami pozarządowymi.¹¹

Drugim przypadkiem osoby prawnej mogącej być założycielem oraz członkiem spółdzielni socjalnej są kościelne osoby prawne, przez które, jak się wydaje, należy rozumieć podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego, które zgodnie z tą ustawą mogą prowadzić działalność pożytku publicznego. Podmioty te posiadają osobowość prawną z uwagi na fakt, iż państwo uznaje osobowość prawną kościołów oraz osobowość prawną wszystkich instytucji kościelnych terytorialnych i personalnych, które uzyskały taką osobowość na podstawie prawa określonego w ustawie. Kościelna osoba prawna nie odpowiada za zobowiązania innej kościelnej osoby prawnej.

W przypadku Kościoła Katolickiego osobami prawnymi w tym kościele jest Konferencja Episkopatu Polski oraz terytorialne jednostki organizacyjne: metropolie, archidiecezje, diecezje, administratury apostolskie, parafie. Osobami prawnymi są również: kościoły rektoralne (rektoraty), Caritas Polska, Caritas danej diecezji, Papieskie Dzieła Misyjne.

Podobne instytucje funkcjonują w przypadku innych Kościołów na podstawie innych ustaw.

¹¹ Barbara Godlewska-Bujok, Cezary Miżejewski „Ustawa o spółdzielniach socjalnych. Komentarz”... (op. cit.)

Trzecim przypadkiem osoby prawnej, która może być założycielem spółdzielni socjalnej jest jednostka samorządu terytorialnego. Jednostki te mają osobowość prawną zgodnie z art. 165 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto, kwestia osobowości prawnej poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego została rozstrzygnięta w:

- ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (art. 2 ust. 2);
- ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (art. 2 ust. 2);
- ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (art. 6, ust. 2).

Ustawa nie określa, jaki ma być skład osób prawnych tworzących spółdzielnię, pozwalając to swobodnie kształtować. Tym samym możliwe jest założenie spółdzielni socjalnej wspólnie przez dowolną jednostkę samorządu terytorialnego i organizację pozarządową, wyłącznie organizacje pozarządowe lub wyłącznie przez jednostki samorządu terytorialnego¹².

Art. 5 ust. 1 ustawy o spółdzielniach socjalnych reguluje kwestię liczby założycieli spółdzielni socjalnej. I tak, **liczba założycieli spółdzielni socjalnej nie może być mniejsza niż 5 osób – jeżeli założycielami są osoby fizyczne i 2 podmioty – jeżeli założycielami są osoby prawne.**

8. Członkostwo w spółdzielni socjalnej

Spółdzielnia socjalna liczy nie mniej niż 5 i nie więcej niż 50 członków, przy czym jeśli spółdzielnia taka powstała w wyniku przekształcenia spółdzielni inwalidów lub spółdzielni niewidomych może liczyć więcej niż 50 członków.

Członkostwo w spółdzielni socjalnej mogą nabyć osoby, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach socjalnych (osoby te opisano wyżej), w tym osoby posiadające ograniczoną zdolność do czynności prawnych. Oznacza to, że osoby posiadające ograniczoną zdolność do czynności prawnych, mogą nabyć członkostwo w spółdzielni socjalnej chociaż nie mogą być wśród jej założycieli.

Członkostwo w spółdzielni socjalnej mogą nabyć także inne osoby niż wskazane w art. 4 ust. 1 i ust. 2 pkt. 1 ustawy (osoby te opisano wyżej), jeżeli ich praca na rzecz spółdzielni socjalnej wymaga szczególnych kwalifikacji, których nie posiadają pozostali

¹² Barbara Godlewska-Bujok, Cezary Miżejewski „Ustawa o spółdzielniach socjalnych. Komentarz”... (op. cit.)

członkowie tej spółdzielni, jednak liczba tych osób, nie może być większa niż 50 % ogólnej liczby członków spółdzielni socjalnej. Przekroczenie tego limitu, trwające nieprzerwanie przez okres 6 miesięcy, stanowi podstawę do postawienia spółdzielni socjalnej w stan likwidacji.¹³

W spółdzielni socjalnej mogą zatem być zatrudnieni specjaliści niespełniający kryteriów określonych w art. 4 ustawy o spółdzielniach socjalnych, niezbędni w sytuacji, kiedy członkowie spółdzielni nie posiadają odpowiednich kwalifikacji do wykonywania zadań niezbędnych do realizacji gospodarczego celu spółdzielni. Mogą to być np. osoby o szczególnych kwalifikacjach, księgowi, radcy prawni, lekarze, terapeuci i inni. Jednak liczba osób zatrudnionych w takiej sytuacji nie może przekroczyć połowy liczby członków spółdzielni.

W ten sposób ustawodawca opowiada się za profesjonalizacją spółdzielni, a więc i wzmacnianiem jej potencjału ekonomicznego, przy jednoczesnym utrzymaniu jej charakteru aktywizującego.¹⁴

Członkostwo w spółdzielni socjalnej mogą nabyć również organizacje pozarządowe w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, kościelne osoby prawne lub jednostki samorządu terytorialnego¹⁵.

O tym jednak, czy takie organizacje będą mogły być członkami spółdzielni socjalnej, decyduje statut spółdzielni.

Mając na uwadze skład członkowski, należy zauważyć, że spółdzielnia może zrzeszać wyłącznie osoby fizyczne albo osoby prawne, a może również zrzeszać osoby fizyczne i osoby prawne¹⁶.

W przypadku, gdy założycielami spółdzielni socjalnej są organizacje pozarządowe, kościelne osoby prawne lub jednostki samorządu terytorialnego, są one zobowiązane do zatrudnienia w spółdzielni **co najmniej pięciu osób spośród osób wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy** (opisane wcześniej), w terminie 6 miesięcy od dnia wpisu spółdzielni socjalnej do Krajowego Rejestru Sądowego.

¹³ Ustawa o spółdzielniach socjalnych

¹⁴ Barbara Godlewska-Bujok, Cezary Miżejewski „Ustawa o spółdzielniach socjalnych. Komentarz”... (op. cit.)

¹⁵ Ustawa o spółdzielniach socjalnych

¹⁶ Barbara Godlewska-Bujok, Cezary Miżejewski „Ustawa o spółdzielniach socjalnych. Komentarz”... (op. cit.)

¹⁶ Ustawa o spółdzielniach socjalnych

Osoby zatrudnione na ww. zasadach, po 12 miesiącach nieprzerwanego zatrudnienia w spółdzielni socjalnej, mają prawo do uzyskania członkostwa w spółdzielni socjalnej.

9. Działalność prowadzona w formie spółdzielni socjalnej

Spółdzielnia socjalna jest rodzajem **przedsiębiorstwa społecznego**, a jej głównym **celem jest przywrócenie na rynek pracy, poprzez prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, o niskiej zatrudnialności oraz umożliwienie osobom bezrobotnym aktywizacji zawodowej**¹⁷.

Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest **prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków**.

Spółdzielnia socjalna działa na rzecz:

1. **Społecznej reintegracji jej członków** przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu;
2. **Zawodowej reintegracji jej członków** przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy;
– a działania te nie są wykonywane w ramach prowadzonej przez spółdzielnię socjalną działalności gospodarczej.

Spółdzielnia socjalna może prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.).¹⁸

Statutowa działalność spółdzielni socjalnej w części obejmującej działalność w zakresie społecznej i zawodowej reintegracji oraz działalność społeczna i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność

¹⁷ Krajowy Program Rozwoju ekonomii Społecznej. Warszawa 2014 r., s. 19.

¹⁸ Ustawa o spółdzielniach socjalnych ... op. cit.

społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – nie jest działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.) i może być prowadzona jako statutowa działalność odpłatna lub działalność nieodpłatna.

Do statutowej działalności odpłatnej stosuje się odpowiednio przepisy art. 8 oraz art. 9 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Prowadzenie przez spółdzielnie socjalne statutowej działalności odpłatnej lub nieodpłatnej wymaga rachunkowego wyodrębnienia tych form działalności w stopniu umożliwiającym określenie przychodów, kosztów i wyników, z uwzględnieniem przepisów o rachunkowości¹⁹.

Poniżej szczegółowo omówiono poszczególne typy działalności prowadzone przez spółdzielnie socjalne.

Działalność na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej.

Działanie na rzecz społecznej i zawodowej reintegracji członków spółdzielni jest zadaniem o charakterze obligatoryjnym, odnoszącym się wyłącznie do członków spółdzielni. Stanowi to jeden z istotnych elementów konstytuujących spółdzielnię socjalną. Zgodnie z Deklaracją Spółdzielczej Tożsamości Międzynarodowego Związku Spółdzielczego: „*Spółdzielnie opierają swoją działalność na wartościach samopomocy, samoodpowiedzialności, demokracji, sprawiedliwości i solidarności*”. Tym samym reintegracja społeczna i zawodowa stanowi wypełnienie ideowego przesłania funkcjonowania spółdzielni.

Zgodnie z zapisem ustawy, *reintegracja społeczna* obejmuje działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu. Ustawodawca nie wskazał enumeratywnie zakresu możliwych działań, a tym samym pełnego zakresu możliwych wydatków na ten cel.

¹⁹ Ustawa o spółdzielniach socjalnych

Z dotychczasowej praktyki działań spółdzielczych można natomiast wskazać przykładowe kierunki działań w tym obszarze²⁰:

- **działania o charakterze obywatelskim** – organizowanie i uczestnictwo członków spółdzielni w spotkaniach z politykami, urzędnikami na szczeblu rządowym, samorządowym, organizacja i podpisywanie petycji, edukacja proekologiczna członków, w tym poprzez wspieranie różnego typu akcji ekologicznych (np. zakup kubłów pozwalających segregować w sposób ekologiczny śmieci), działalność lobbingsowa i rzecznicza na rzecz ruchu spółdzielczego;
- **działania o charakterze pomocowym czy prospołecznym** – polegających na udzielaniu pomocy i wsparcia członkom spółdzielni, niezależnego od ich pracy, jak i wsparcie lub uczestnictwo w pomocy wzajemnej, np. pomoc w zakupie opału, udział w sprzątaniu ulicy, pomoc dla członków spółdzielni w bieżących sprawach, np. zakupy, sprawy na poczcie, opieka nad dzieckiem, udział w urzędzaniu, sfinansowanie lub zorganizowanie miejsca zabaw dla dzieci czy organizowanie zbiórki odzieży;
- **działania o charakterze kooperacyjnym** – mających na celu rozwój umiejętności współpracy z innymi; przy czym kooperacji służy wszelkiego typu działalność o charakterze integracyjnym, np. wspólne szkolenia i wyjazdy szkoleniowe na rzecz budowania zespołu, organizacja i uczestnictwo w rozgrywkach sportowych, gry zespołowe.

Reintegracja zawodowa (pojęcie to pojawiło się po raz pierwszy w Ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym) obejmuje działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy. W tym przypadku działania spółdzielni oraz możliwe wydatki dotyczą zwiększenia motywacji członków spółdzielni socjalnej do podwyższenia kwalifikacji zawodowych, odnalezienia własnej ścieżki rozwoju i kariery zawodowej poprzez pracę z doradcami zawodowymi (np. psychologiem pracy), a w konsekwencji zdobycia wykształcenia, zawodu lub umiejętności umożliwiających samorealizację zawodową.

Prowadzenie działalności w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej nie stanowi działalności gospodarczej i jest częścią statutowej działalności odpłatnej lub nieodpłatnej

²⁰ Barbara Godlewska-Bujok, Cezary Miżejewski „Ustawa o spółdzielniach socjalnych. Komentarz”. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Departament Pożytku Publicznego. Warszawa, marzec 2012 r.

w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Wydatki na tę działalność podlegają zwolnieniom podatkowym²¹.

Spółdzielnia socjalna, oprócz prowadzenia przedsiębiorstwa i reintegracji zawodowej i społecznej, może prowadzić *działalność społeczną i oświatowo-kulturalną* na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także *działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych* określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Tym samym przepisy ustawy umożliwiają prowadzenie tego rodzaju działalności, pozostawiając do decyzji spółdzielców możliwość ich prowadzenia. Działalność ta powinna być uregulowana w postanowieniach statutu a w przypadku braku odpowiednich zapisów w statucie, nie jest możliwa do realizacji. Postanowienia ustawy o DPPiW²² powinny zostać określone w statucie spółdzielni. Szczegółowe określenie zakresu prowadzonej działalności nieodpłatnej lub odpłatnej pożytku publicznego – zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego – możliwe jest również, poprzez uchwałę organów statutowych spółdzielni, o ile statut zawiera zapisy o prowadzeniu działalności pożytku publicznego, zgodnie z przepisami ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Działalność społeczna i oświatowo-kulturalna.

Spółdzielnia socjalna może prowadzić działalność oświatowo-kulturalną zarówno wobec członków i pracowników spółdzielni, jak i rodzin spółdzielców oraz środowiska lokalnego. Działalność taką można przykładowo realizować poprzez organizowanie:

- zajęć w stałych lub czasowych sekcji zainteresowań członków spółdzielni i ich rodzin;
- imprez plenerowych, poprzez imprezy dla środowiska spółdzielczego lub wspólne wraz ze społecznością lokalną;
- działalności kulturalnej, poprzez zakup biletów na imprezy artystyczne, kulturalne, rozrywkowe i sportowe oraz zakup sprzętu sportowego do wspólnego użytku;
- zajęć edukacyjnych i szkoleniowych;
- działalności sportowej i turystycznej, poprzez organizowanie zajęć sportowych, wycieczek turystycznych;

²¹ Barbara Godlewska-Bujok, Cezary Miżejewski „Ustawa o spółdzielniach socjalnych. Komentarz” (op. cit.)

²² Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (ustawa o DPPiW)

- inicjowanie działań społecznych, m.in. poprzez współpracę z młodzieżą, tworzenie spółdzielni uczniowskich²³.
- spółdzielnia może też utworzyć np. dom kultury, w ramach którego będą prowadzone różnego rodzaju kółka zainteresowań, zajęć o profilu hobbistycznym, zajęć sportowych, może w ramach działalności oświatowo-kulturalnej zorganizować wypoczynek letni czy zimowy dla dzieci czy prowadzić zajęcia warsztatowe²⁴.

Działalność oświatowo-kulturalna i społeczna może mieć charakter zarówno odpłatny, jak i nieodpłatny. Sposób prowadzenia działalności społecznej i kulturalno- oświatowej powinien wynikać wprost ze statutu, oraz uchwał władz spółdzielni.

Działalność oświatowo-kulturalna, nie jest działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i może być prowadzona jako statutowa działalność odpłatna lub nieodpłatnie.

Tym samym prowadzenie takiej działalności na warunkach opisanych w ustawie powinno zostać określone w statucie spółdzielni. Jak już wspomniano, postanowienie takie nie ma charakteru obligatoryjnego, a spółdzielnia może prowadzić tę działalność o ile w tym zakresie zostanie podjęta decyzja spółdzielców. Ewentualny przychód z działalności oświatowo-kulturalnej i społecznej jako przychód z działalności odpłatnej pożytku publicznego służy wyłącznie prowadzeniu działalności pożytku publicznego i może on zostać spożytkowany tylko na prowadzenie dalszej działalności o charakterze oświatowo-kulturalnym lub społecznym. Środki (poza wynagrodzeniami) powinny być gromadzone na odrębnym koncie. Szczegóły (tytuły wydatkowania) prowadzonej działalności oświatowo-kulturalnej lub społecznej powinny zostać określone w uchwale rady nadzorczej lub walnego zgromadzenia (w przypadku braku rady nadzorczej). Działalność oświatowo-kulturalna i społeczna może być prowadzona przez pracowników i współpracowników spółdzielni. Oznacza to, że może to być osoba zatrudniona na podstawie spółdzielczej umowy o pracę lub pracownik zatrudniony na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, lub w ramach wolontariatu jako szansa na podjęcie zatrudnienia w spółdzielni.

²³ Barbara Godlewska-Bujok, Cezary Miżejewski „Ustawa o spółdzielniach socjalnych. Komentarz” (op. cit)

²⁴ Społeczne aspekty działalności spółdzielni socjalnych op. cit., str. 24

Działalność społecznie użyteczna w sferze zadań publicznych.

Spółdzielnia socjalna może prowadzić działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych, określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (UDPPiW). Ustawa ta, zgodnie z zapisem art. 3 ust. 3a, określiła możliwość działania spółdzielni socjalnej w sferze pożytku, z wyłączeniem:

- inicjowania i uczestnictwa w inicjatywie lokalnej (art. 19b – 19h ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie);
- możliwości starania się o status organizacji pożytku publicznego (art. 20 – 34 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie).

Spółdzielnia socjalna może więc podejmować następujące zadania związane z działalnością pożytku publicznego:

- prowadzenie działalności statutowej odpłatnej i nieodpłatnej;
- realizacja zleczanych zadań publicznych;
- konsultowanie projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej spółdzielni;
- udział we wspólnych zespołach o charakterze doradczym i inicjatywnym, tworzonych przez jednostki samorządu terytorialnego w przypadku ich powołania²⁵.

Działalność odpłatna i nieodpłatna może być prowadzona w ramach działalności pożytku publicznego określonej w art. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Przepis ten określa trzydzieści trzy sfery działania:

- 1) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
 - 1a) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 2) działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 3) działalności charytatywnej;

²⁵ Barbara Godlewska-Bujok, Cezary Miżejewski „Ustawa o spółdzielniach socjalnych. Komentarz” (op. cit), str. 21-23

- 4) podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- 5) działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- 6) ochrony i promocji zdrowia;
- 7) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 8) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
- 9) działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- 10) działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym;
- 11) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- 12) działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;
- 13) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- 14) nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania;
- 15) wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 16) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- 17) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- 18) ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 19) turystyki i krajoznawstwa;
- 20) porządku i bezpieczeństwa publicznego;
- 21) obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 22) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;
- 23) ratownictwa i ochrony ludności;
- 24) pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
- 25) upowszechniania i ochrony praw konsumentów;
- 26) działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;

- 27) promocji i organizacji wolontariatu;
- 28) pomocy Polonii i Polakom za granicą;
- 29) działalności na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;
- 30) promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;
- 31) działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka;
- 32) przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;
- 33) działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt 1-32²⁶.

Istnieje więc szeroki zakres działań możliwych do realizacji w ramach działalności w sferze pożytku zarówno w działalności odpłatnej, jak i nieodpłatnej.

10. Organy spółdzielni socjalnej

Organami spółdzielni socjalnej są:

- a) walne zgromadzenie,
- b) rada nadzorcza,
- c) zarząd.

Walne zgromadzenie jest najwyższym organem spółdzielni, w którego skład wchodzi ogół członków spółdzielni. Decyzje podejmowane są w formie uchwał, które mają moc obowiązującą wobec wszystkich członków i wszystkich organów spółdzielni.

Zadaniem rady nadzorczej jest kontrola działalności spółdzielni pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności.

Zarząd jest organem wykonawczym. Może być organem jednoosobowym lub kolegialnym. Składa oświadczenia woli w imieniu spółdzielni i reprezentuje ją.

W spółdzielni socjalnej, w której liczba członków nie przekracza piętnastu, nie wybiera się rady nadzorczej, chyba że statut stanowi inaczej. W takim przypadku kompetencje rady wykonuje walne zgromadzenie.

²⁶ UoDPPIW

11. Zatrudnienie w spółdzielni socjalnej

Stosunek pracy między spółdzielnią socjalną a jej członkiem nawiązuje się na podstawie spółdzielczej umowy o pracę oraz w formach określonych w art. 201 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze.

Spółdzielnia socjalna może zatrudniać pracowników niebędących członkami spółdzielni, z tym że łączna liczba osób, o których mowa w art. 4 ust. 1, nie może być niższa niż 50% w stosunku do ogółu członków spółdzielni i osób zatrudnionych w spółdzielni socjalnej.

W stosunku do osób wymienionych w art. 4 ust. 1, zatrudnionych w spółdzielni socjalnej, część wynagrodzenia, odpowiadająca składce należnej od zatrudnionego na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe oraz część kosztów osobowych pracodawcy odpowiadająca składce na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za zatrudnionego, na podstawie umowy zawartej między starostą właściwym dla siedziby spółdzielni a spółdzielnią może podlegać finansowaniu ze środków Funduszu Pracy w pełnej wysokości przez okres 24 miesięcy od dnia zatrudnienia oraz w połowie wysokości przez kolejne 12 miesięcy, do wysokości odpowiadającej miesięcznie wysokości składki, której podstawą wymiaru jest kwota minimalnego wynagrodzenia.

Zwrotu opłaconych składek, o których mowa wyżej, dokonuje starosta, w okresach kwartalnych na podstawie udokumentowanego wniosku spółdzielni, w terminie 30 dni od dnia jego złożenia. Na podstawie udokumentowanego wniosku spółdzielni starosta może też przekazać co miesiąc zaliczkę na opłacanie ww. składek²⁷.

12. Podział zysków w spółdzielni socjalnej

Nadwyżka bilansowa podlega podziałowi na podstawie uchwały walnego zgromadzenia i jest przeznaczana na:

1. Zwiększenie funduszu zasobowego – nie mniej niż 40%;
2. Cele, o których mowa w art. 2 ust. 2 i 3 – nie mniej niż 40%;
3. Fundusz inwestycyjny.

²⁷ Ustawa o spółdzielniach socjalnych

Nadwyżka bilansowa nie może podlegać podziałowi pomiędzy członków spółdzielni socjalnej, w szczególności nie może być przeznaczona na zwiększenie funduszu udziałowego, jak również nie może być przeznaczona na oprocentowanie udziałów²⁸.

13. Wsparcie działalności spółdzielni socjalnej

Działalność spółdzielni socjalnej może zostać wsparta ze środków budżetu państwa lub środków budżetu jednostki samorządu terytorialnego, w szczególności poprzez:

- dotacje;
- pożyczki;
- poręczenia, o których mowa w art. 5a ust. 6;
- usługi lub doradztwo w zakresie finansowym, księgowym, ekonomicznym, prawnym i marketingowym;
- zrefundowanie kosztów lustracji.

Wsparcie, o którym mowa powyżej, udzielane jest, w drodze uchwały, przez właściwe organy jednostek samorządu terytorialnego lub w ramach programu ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego określonego w przepisach o pomocy społecznej, na cele związane z rozwojem spółdzielni socjalnych²⁹.

14. Łączenie się i podział spółdzielni socjalnych

Spółdzielnia socjalna może się łączyć wyłącznie z inną spółdzielnią socjalną. Natomiast podział spółdzielni socjalnej może nastąpić na podstawie uchwały walnego zgromadzenia, podjętej większością 2/3 głosów.

W wyniku podziału mogą być utworzone wyłącznie spółdzielnie socjalne.

²⁸ Ustawa o spółdzielniach socjalnych

²⁹ Ustawa o spółdzielniach socjalnych

Literatura:

1. *Informacja o funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych działających na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych za okres 2012-2013* – informacja przyjęta przez Radę Ministrów w dn. 23 stycznia 2015 r. oraz sejmową Komisję Polityki Społecznej i Rodziny w dn. 03 marca 2015 r. Warszawa, styczeń 2015 r. Informacja do pobrania na stronie: <http://bip.kprm.gov.pl> (Informacje i sprawozdania dla Sejmu i Senatu przedkładane przez Radę Ministrów).
2. Krajowy Program Rozwoju ekonomii Społecznej. Warszawa 2014 r.
3. Ustawa o spółdzielniach socjalnych - Komentarz. Barbara Godlewska-Bujok, Cezary Miżejewski. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej - Departament Pożytku Publicznego. Warszawa, marzec 2012 r.
4. <http://wiadomosci.ngo.pl>
5. *Społeczne aspekty działalności spółdzielni socjalnych* opr. Anna Sobol. Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych Krajowa Rada Spółdzielcza Warszawa 2009 r.
6. Ustawa z dnia z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity). Dz.U.2014.1118.